

บทความวิจัย

บทบาทและการจัดการอนุรักษ์ควายไทย: กรณีศึกษาหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย
ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ROLE AND CONSERVATION MANAGEMENT OF THAI BUFFALO :
CASE STUDY OF THAI BUFFALO CONSERVATION VILLAGE WANG NAM SAP
SUBDISTRICT SI PRACHAN DISTRICT SUPHANBURI PROVINCE

กาญจนา ไชยรัตน์ อธิติญา สาระพิจิตร นุสบา แสงอุ้น วัจนกร ธีราพีชน์
ณัฐวุฒิ เพชรเมืองกุล สุกานดา สารน้อย และ ภัคธร ชาญฤทธิเสน*

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Kanchana Chaiyarat, Atitiya Sarapichit, Nudsaba Saengaun, Wajakorn Tirapeach,
Nattawut Petmuangkun, Sukanda Sarnnoi and Phakatorn Chanrittisan*

Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

* E-mail : kanchana.c63@chandra.ac.th

Received: 2024-05-20

Revised: 2025-06-27

Accepted: 2025-06-27

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีมุ่งศึกษาบทบาทของหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีและศึกษาการจัดการอนุรักษ์ควายไทย ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการศึกษาสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์รวบรวมสรุป

ผลวิจัยพบว่าหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยเป็นหมู่บ้าน จำลองเพื่อการถ่ายทอดวิถีการดำเนินชีวิต ชาวคนไทยในอดีต และความผูกพันระหว่างคนกับควายที่มี มาแต่โบราณ ต้องการให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อสืบสาน มรดกทางวัฒนธรรมของไทยสืบ ทอดต่อไปถึงเยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ โดยทางโครงการได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆไว้เพื่อรองรับ เยาวชนไทย และนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาเยี่ยมชมจำนวนมาก อาทิ เช่น ร่วมทดลองการดำนา การลงต้น กล้าในแปลง การเกษตรสาธิต การนวดข้าวโดยใช้แรงงานควาย และอุปกรณ์ดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการ ทำนาอีกหลายอย่างศึกษาการจัดการอนุรักษ์ควายไทย ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีสังคมไทยมีประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ เกี่ยวกับควายมากมาย เช่น ประเพณีทำขวัญควาย ประเพณีส่นตะพายควาย รวมถึงความเชื่อต่างๆที่ เกี่ยวกับควาย แสดงให้เห็นว่า ควายมีคุณค่า ความสำคัญต่อสังคมไทยในอดีตอย่างมากการ

ก่อตั้ง อนุรักษ์ควายไทยส่งผลให้พื้นที่โดยรอบมีการพัฒนาที่มากขึ้น เช่น มีการสร้างศูนย์การค้า ตลาดสามชุก รวมไปถึงการพัฒนาทางคมนาคมให้เดินทางสะดวกยิ่งขึ้น หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยได้ให้ความร่วมมือกับนักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไปที่สนใจเข้ามาศึกษาการอนุรักษ์ควายไทยของ หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยโดยมีการให้ข้อมูลบรรยายความรู้ สาธิตวิธีการที่สนใจ เช่น วิธีการดำน การใช้ควายไถนา การใช้ควายเทียมเกวียน เป็นต้น

คำสำคัญ : บทบาท การจัดการ อนุรักษ์ควายไทย

ABSTRACT

This research aims to study the role of Thai buffalo conservation villages. Wang Nam Sap Subdistrict Si Prachan District Suphanburi Province and study Thai buffalo conservation management. Wang Nam Sap Subdistrict Si Prachan District Suphanburi Province By analyzing the data by studying and synthesizing documents. Related research and in-depth interviews Take the obtained data, analyze it, compile a summary.

The research found that the Thai buffalo conservation village is a village. Model for conveying the way of life of Thai farmers in the past. and the bond between people and buffalo that has existed since ancient times, wanting it to be Ecotourism attractions to preserve Thai cultural heritage Passed on to the next generation of youth to study and learn. The project has organized various activities to support Thai youth and tourists who come to visit in large numbers, such as joining Experiment with rice cultivation, planting seedlings in the plot, agricultural demonstration Rice threshing using buffalo labor and original equipment related to Do a lot of farming and study Thai buffalo conservation management. Wang Nam Chap Subdistrict Si Prachan District Suphanburi Province Thai society has traditions, culture, beliefs. There are many things about buffalo, such as the tradition of making buffalo gifts. buffalo pine tree tradition Including various beliefs that about buffalo shows that Buffalo has great value and importance to Thai society in the past. Conservation of Thai buffalo has resulted in greater development of the surrounding area, such as the construction of a shopping center, market, Sam Chuk, as well as the development of transportation to make traveling more convenient. Thai buffalo conservation village has given Cooperation with students, students, or the general public who are interested Come study the conservation of Thai buffalo. Thai buffalo conservation village with information and knowledge lectures Demonstrate interesting methods such as rice cultivation, using buffalo to plow the field, using buffalo to pull a cart, etc.

Keywords: Role, management, conservation of Thai buffalo

บทนำ

ควายไทยเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญ ด้านสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะ ต่อเกษตรกร รายย่อยในชนบท เป็นส่วนหนึ่งในระบบการผลิตการเกษตร ควายทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองของระบบ การเกษตรผสมผสานการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในอดีตควายใช้เป็นแหล่งแรงงาน ด้านการดำรงชีวิตและการเกษตร เนื้อบริโภคเป็นอาหาร มูลเป็น ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพดี เมื่อมีความจำเป็นเกษตรกรจะจำหน่ายควายเป็นรายได้ และเป็นมรดก สำหรับในครัวเรือนทำให้ควายเป็นแหล่งความมั่นคงทางอาหาร และแหล่งผลิตอาหารโปรตีน ที่สำคัญ และควายเป็นส่วนหนึ่งของ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ประเพณี

ปัจจุบันการเลี้ยงควายเริ่มน้อยลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ควายที่ใช้ในไร่นาลดความจำเป็นลงโดยเครื่องจักรกลถูกนำเข้ามาใช้แรงงานแทนควายทำให้ปริมาณควายในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงเป็นอย่างมาก และในปัจจุบันการเลี้ยงควายถูกนำมาเป็นอาชีพเสริมและในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ มีการสร้างปัจจัยสนับสนุนการใช้เครื่องมือเครื่องจักรในการเกษตรกันมาก ประกอบกับคนส่วนใหญ่ หลงความทันสมัยในวัตถุนิยมมากกว่าพิจารณาถึงความคุ้มค่า แรงงานวัวควายที่เคยใช้ในระบบ การทำไร่ไถนาของเกษตรกรรายย่อยในชนบทถูกมองว่าล้าหลัง

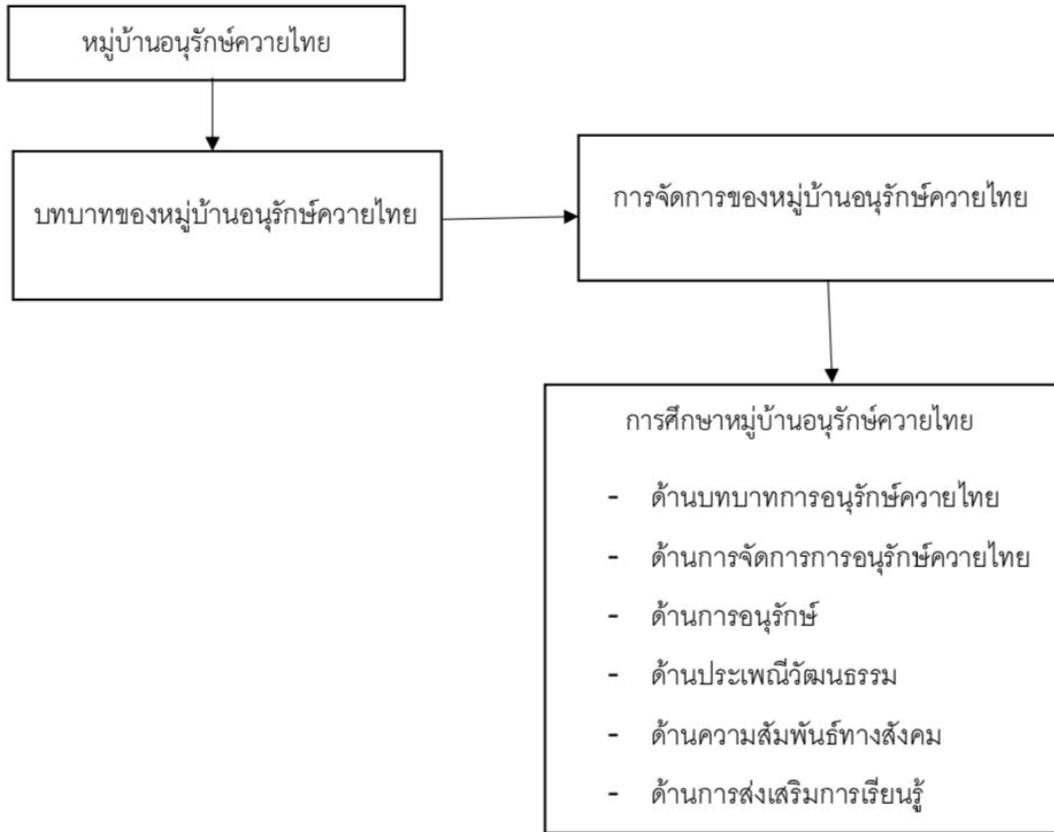
จะเห็นได้ว่าคุณค่าของควายเริ่มลดน้อยลงไป โดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรมเพราะ มีเครื่องจักรที่ทันสมัยเข้ามาใช้แทน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ยังมีกลุ่มเกษตรกรบางกลุ่มที่อนุรักษ์และ ยังคงความนิยม “ควาย” มากกว่าเครื่องจักรไม่ว่าเหตุผลใดก็แล้วแต่

ดังนั้นผู้วิจัยต้องการศึกษาบทบาทและศึกษาผลลัพธ์การจัดการอนุรักษ์ควายไทยของ หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ตำบลวังน้ำซับ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรีเพื่อให้เกิดแนวทางในการอนุรักษ์ควายไทยให้อยู่คู่ประเทศไทยสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ตำบลวังน้ำซับ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาการจัดการอนุรักษ์ควายไทย ตำบลวังน้ำซับ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

กรอบการวิเคราะห์

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีบทบาท

ทฤษฎีบทบาท เป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล ครอบครัวกลุ่มหรือชุมชนภายในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมบทบาทเป็นแนวคิดด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาและมานุษยวิทยาสำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์บุคคลครอบครัวกลุ่มหรือชุมชนเนื่องจาก มนุษย์ในสังคมมีการปฏิสัมพันธ์การกำหนดบทบาทจึงเปรียบเสมือนการจัดระเบียบของบุคคลในสังคม ที่จะปฏิบัติต่อกันได้มีนักวิชาการให้ความหมายของบทบาทไว้ต่างๆดังนี้

Levingson (1964: 18; อ้างถึงในประเสริฐ ปอนฉิน. 2551: 34) ได้สรุปความหมาย ของบทบาทไว้ 3 ประการดังนี้

1. **บทบาท** หมายถึง ปทัสถาน ความคาดหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบและอื่น ๆ ที่มีลักษณะ ในทำนองเดียวกันซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัว บุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การบ่งชี้ถึงหน้าที่อันควรกระทำ

2. **บทบาท** หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำเมื่อ ดำรงตำแหน่งนั้น

3. **บทบาท** หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ แนวทางที่บุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น

รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ (2550 : 66) ได้ให้คำจำกัดความของบทบาทไว้ว่า เป็นแบบแผนของความต้องการ เป้าหมายของความเชื่อ ความรู้สึก ทศนคติ คุณค่าและการกระทำที่สมาชิก ในสังคมคาดหวังว่าควรเป็นไปตามลักษณะของชนิดตำแหน่งที่มีอยู่หรืออาจกล่าวได้ว่าบทบาท 6 คือ พฤติกรรมที่คาดหวังว่าบุคคลที่อยู่ในสถานภาพนั้นควรจะทำหรือปฏิบัติ เช่น บทบาท ของพ่อ ก็คือทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดีรู้จักทำมาหากิน เป็นต้น

แนวคิดการจัดการ

สโตนเนอร์ (Stoner, 1978 : 32) กล่าวว่า วิวัฒนาการตามแนวคิดหลักหรือแนวคิดที่สำคัญทางการจัดการที่เกิดขึ้นและผ่านมา 3 ยุค ได้แก่ ยุคแนวความคิดทางการจัดการสมัยดั้งเดิม ยุคแนวความคิดทางการจัดการแนวพฤติกรรมศาสตร์ และยุคแนวความคิดทางการจัดการเชิงปริมาณวิวัฒนาการของแนวคิดทางการจัดการที่สำคัญจะนำเสนอถึงปัญหาที่เกิดขึ้นใน ช่วงเวลา และแนวความคิดทางการจัดการซึ่งถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคนั้นและผลกระทบซึ่งมีผล ต่อการออกแบบโครงสร้างขององค์การอันเป็นผลทำให้เกิดเป็นสภาวะการณ์ ขององค์การ ที่มีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ขึ้นตามมา

ติน ปรัชญพทุทธ์ (2538 : 10) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของทฤษฎีองค์การ คือ การมุ่งที่จะ พรรณนาอธิบาย และพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมโดยชี้ให้เห็นถึง ส่วนประกอบหรือตัวแปรของการศึกษาในองค์การนั้น

ชนงกรณ์ กุณทลบุตร (2557, หน้า 2) อธิบายว่า การจัดการจะต้องประกอบด้วย “คนตั้งแต่ สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน” และผู้จัดการหรือผู้บริหาร คือ ผู้ที่ประสานทรัพยากรต่าง ๆ ไม่จะเป็นคน (Man) เงิน (Money) สิ่งของ (Material) วิธีการจัดการ (Management) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยมุ่งหวังว่าจะเกิดประสิทธิภาพที่สูงสุด

อุทัย เลหาวิเชียร (2551, หน้า 112) กล่าวว่า การจัดการ คือ การเปลี่ยนทรัพยากรให้เป็นสิ่ง ที่มีคุณค่า (values) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในองค์การและผู้รับบริการอื่นๆ

เบอร์โล (Berlo. 1996: 29 ; อ้างอิงใน จีรวุฒิ เสนาคำ. 2549: 192) ได้สรุปประเภทของ บทบาทไว้หลายแนวดังนี้ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของบทบาทไว้ดังนี้

1. **บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescriptions)** คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง

2. **บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions)** คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น

3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่าบุคคล ที่อยู่ในบทบาทนั้น ควรกระทำอย่างไร

โคเฮิน (Cohen. 1979: 36 ; อ้างถึงใน ปริดิญาดา กัลป์ ยาศิริ. 2541 : 42) อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของบทบาทไว้ว่า การที่สังคมได้กำหนดเฉพาะเจาะจงให้เราปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหนึ่งนั้น เรียกว่าเป็นบทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed Role) ถึงแม้ว่าบุคคลบางคนจะไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่คาดหวังโดยผู้อื่น เราก็ยังคงยอมรับว่าจะต้องปฏิบัติไปตามบทบาท ที่สังคมกำหนดไว้ให้ส่วน บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) เป็นวิธีที่บุคคลได้แสดงออกมาจริง ตามตำแหน่งของเขาความ ไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้นอาจมาจาก

1. บุคคลขาดความเข้าใจในส่วนของบทบาทที่ต้องการ
2. ความไม่เห็นด้วย หรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด
3. บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. 2532 : 45) กล่าวโดยสรุปแล้ว ประเภทของบทบาทสามารถ แบ่ง ออกได้ 4 ประเภท คือ

1. **บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role)** ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้เป็น กฎหมายหรือตามคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพหนึ่ง ควรกระทำแต่ อาจไม่มีใคร ทำตามนั้น

2. **บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role)** เป็นบทบาทที่ ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น จะคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไรทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยมหรือ บุคลิกภาพและ ประสบการณ์ของแต่ละคน

3. **บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual/Enacted Role)** ได้แก่ การกระทำที่ บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย สถานการณ์ต่างๆ ที่มี อิทธิพล ต่อการแสดง บทบาทหนึ่ง ๆ อาจเป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น การกีดกันของ กลุ่ม ต่าง ๆ จึงอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

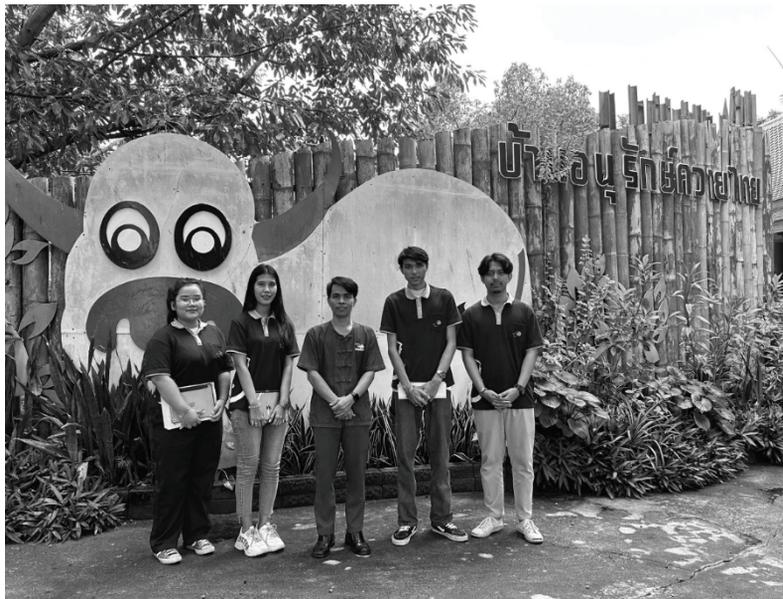
4. **บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Expected Role)** ความคาดหวังในบทบาทว่ามีได้กล่าวเฉพาะ การกระทำอย่างเดียว แต่จะรวมไปถึงแรงจูงใจ ความเชื่อ ความรู้สึกและค่านิยมอีกด้วย ซึ่งความคาดหวัง ในบทบาทเป็นเรื่องที่กลุ่มสมาชิกโดยทั่วไปรับรู้หรือตั้งความหวังว่าบุคคลที่ ครอบครองสถานภาพ อยู่ ควรจะมีการกระทำ แรงจูงใจ ความเชื่อ ความรู้สึกเจตคติหรือค่านิยม อย่างไรก็ตามสังคมโดยทั่วไป ความคาดหวังในบทบาทมักไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่อยู่ใน ความคิดคำนึงมากกว่า การที่บุคคลจะรับรู้ ตนเองว่าควรแสดงบทบาทอย่างไรนั้นบุคคลก็รับรู้มา จากความหวังที่สมาชิกอื่นมี ต่อเขา เช่น ผู้ที่ จะครอบครองสถานภาพของผู้นำ เขาจะต้องเรียนรู้ สมาชิกกลุ่มที่เขาเป็นผู้นำนั้นมีความคาดหวังใน บทบาทของผู้นำอย่างไร ผนวกกับการรับรู้บทบาท ของผู้นำในความคิดของเขาเองแล้ว จึงแสดงบทบาท ตามที่ควรเป็น ถ้าบทบาทที่แสดงออกมา สอดคล้องกับความคาดหวังของคนส่วนใหญ่ เขาก็จะได้รับความ นิยมชมชอบ แต่ถ้าขัดกับความ คาดหวังของคนส่วนใหญ่เขาก็ไม่ได้รับการสนับสนุนอีก

ผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ด้านบทบาท หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยได้แสดงถึงความสำคัญของควายไทยผ่าน

กิจกรรมในหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย เช่น การใช้ควายไถนา การสาธิตการดำนา การทำขวัญควาย การส่นตะพายควาย เป็นต้น ดังนั้น การอนุรักษ์ควายไทยของหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยได้มีการเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาไทยพื้นบ้านภาคกลางซึ่งเห็นความสำคัญของควายไทยในอดีต อีกทั้งการก่อตั้งหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยนอกจากจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แล้วยังสอดคล้องกับโครงการของรัฐบาล เป็นโครงการสร้างงานสร้างรายได้ และสร้างโอกาสให้แก่ชุมชน และชุมชนใกล้เคียง

ภาพที่ 1 เข้าเก็บข้อมูลหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยและคณะผู้วิจัย
ที่มา นางสาวนุสบา แสงอุ่น. 2566

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ควายของคนในสังคมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ควายเป็นการได้ชีวิตควายจากโรงฆ่าสัตว์ และการเข้ามาในสถานที่ท่องเที่ยวหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยแล้วถือว่าการสนับสนุนการอนุรักษ์ควายได้ด้วย

ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยในด้านการศึกษารเรียนรู้ มีการส่งเสริมการศึกษาของเยาวชน โดยการให้ข้อมูลความรู้กับ นักเรียน นักศึกษาที่มาทัศนศึกษา หรือมาเก็บข้อมูลในหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย รวมทั้งคนทั่วไปที่มาเยี่ยมชมหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของควายไทย อีกทั้งการให้ข้อมูลความรู้กับนักเรียน นักศึกษาที่มาเป็นข้อมูลเพื่อไปทำ

รายงานหรือวิจัยนอกจากเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของควายแล้ว เมื่องานวิจัยหรือรายงานเผยแพร่ออกไปถือว่าเป็นการส่งเสริมให้คนทั่วไปได้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของควายไทยด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 2 กิจกรรมการแสดงควาย
ที่มา กาญจนนา ไชยรัตน์

ด้านประเพณีวัฒนธรรม มีการส่งเสริมในทางเพณีของไทย เช่นการทำขวัญควาย ประเพณีการทำขวัญควายมีมาช้านาน แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยพบเห็น ซึ่งทางหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยได้พูดถึงวิธีการทำขวัญควายให้แก่ผู้ที่เข้าท่องเที่ยวได้ฟังบรรยาย อันทั้งยังมีการดำเนินาให้แก่ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยเช่นกัน

2. เพื่อศึกษาการจัดการอนุรักษ์ควายไทย ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี”

ด้านการจัดการการอนุรักษ์ของหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยคือการนำเอาวิถีชีวิตชาวนาและวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคกลางมาแปรเป็นทุนวัฒนธรรม จนเกิดเป็นสินค้า ทางด้านวัฒนธรรมประเภทการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทำให้การตลาดด้านการท่องเที่ยวของ หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย สอดคล้องกับนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยซึ่ง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้วางนโยบายและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการมุ่งเน้น การส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของ นักท่องเที่ยวในระยะยาวและคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

ด้านการอนุรักษ์ หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยมีบทบาทในการอนุรักษ์ควายไทยและแสดงให้เห็นถึงวิธีการจัดการอนุรักษ์ควายไทยที่นำเสนอการอนุรักษ์เชิงการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวนาแบบดั้งเดิมกับความผูกพันของชาวนากับควาย และภูมิปัญญา วัฒนธรรม สร้างความตระหนักให้เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญของควายไทยซึ่งทางหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยก็ได้ส่งเสริมถึงการอนุรักษ์ควายไทยไว้ เป็นหมู่บ้านจำลองเพื่อการถ่ายทอดวิธีการดำเนินชีวิตชาวนาไทยในอดีตและสายใยความผูกพันระหว่างคนกับควายที่มีมาแต่โบราณ นอกจากนี้ยังต้องการให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของไทยสืบทอดต่อไปถึงเยาวชนรุ่นหลัง ได้เรียนรู้ศึกษาอีกด้วย

ภาพที่3 โรงเรือนเลี้ยงควายในหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย
ที่มา กาญจนนา ไชยรัตน์

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดของบทบาทและการจัดการอนุรักษ์ควายไทย : กรณีศึกษาหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย บทบาทและการจัดการอนุรักษ์ควายไทยของหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย เป็นหมู่บ้านจำลองเพื่อการถ่ายทอดวิธีการดำเนินชีวิตชาวนาไทยในอดีต และความผูกพันระหว่างคนกับควายที่มีมาแต่โบราณ ต้องการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อสืบสาน มรดกทางวัฒนธรรมของไทย สืบทอดต่อไปถึงเยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ โดยทางโครงการได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆไว้เพื่อรองรับเยาวชนไทย และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมจำนวนมาก เช่น ร่วมทดลองการดำนา การลงต้นกล้าในแปลง การเกษตรสาธิต การนวดข้าวโดยใช้แรงงานควาย และอุปกรณ์ดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการทำนาอีกหลายอย่าง ซึ่งบทบาทของหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยในแต่ละด้าน มีความสอดคล้องกับทฤษฎีของ Broom และ Selznick (1973) บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีตัวบทกฎหมาย ระเบียบ กำหนดให้กระทำการกิจกรรมในตำแหน่งหน้าที่นั้น ซึ่งจะสอดคล้องกับ การจัดการการอนุรักษ์ควายไทยของหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยมีบทบาทในการอนุรักษ์ควายไทยและแสดงให้เห็นถึงวิธีการจัดการอนุรักษ์ควายไทยที่นำเสนอการ

อนุรักษ์เชิงการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวนาแบบดั้งเดิมกับความผูกพันของชาวนากับควาย และภูมิปัญญา วัฒนธรรม สร้างความตระหนักให้เห็นถึงคุณค่า ความสำคัญของควายไทย การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ควายของคนในสังคมร่วมกับหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์ควายไทย ในสังคมทำให้มีภาครัฐมีการส่งเสริมในเกิดการอนุรักษ์ควายเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีประชาชนที่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ควาย เช่น มีการบริจาคควาย การไถชีวิตควายจากโรงฆ่าสัตว์เพื่อมาอุปถัมภ์หมู่บ้านอนุรักษ์ควายดูแลอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาวิจัย การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย พบว่า หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยควรจะมีการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ ให้การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย
2. บุคลากรให้หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทยควรสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ควายไทยในหมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย

REFERENCES

- ชนงกรณ์ กุณทลบุตร. (2557). **หลักการจัดการ แนวคิดและสถานการณ์ธุรกิจปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิน ปรีชญพฤทธิ. (2543). **ทฤษฎีองค์การ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรีดิญาดา กัลป์ยาศิริ.(2541). **บทบาทกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปียง อำเภोजะนะ จังหวัด สงขลา ในการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาเพื่อประชาชนในท้องถิ่นตามความคิดเห็นของ สมาชิก และไม่ใช่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์**. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ. (2550). **มนุษย์สังคม และวัฒนธรรม ใน มนุษย์กับสังคม**. สงขลา: ภาควิชา สาร์ตศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สโตนเนอร์. (1978). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการจัดการสำนักงานประกันสังคมจังหวัด สมุทรสาคร**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- อุทัย เลหาวิเชียร. (2551). **รัฐประศาสนศาสตร์:ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ**. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์ สมาธรรม.
- Berlo. (1996). **อ้างใน รัฐวุฒิ เสนาคำ. (2549). เหลียวหน้าแลหลัง วัฒนธรรมป๊อป**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- Levingson. (1964). **อ้างถึงใน ประเสริฐ ปอนถิ่น (2551). พุทธธรรมกับงานสงเคราะห์**. เชียงใหม่: ดาวคอมพิวกราฟิก.